

DVĚ VÝZNAMNÉ KNIŽNÍ AKVIZICE ČESKOLIPSKÉHO MUZEA Z POZŮSTALOSTÍ VELKÝCH SBĚRATELŮ¹

Jana Fridrichová

Two Important Book Acquisitions of the Museum in Česká Lípa from Literary Estates of Major Collectors

Abstract: The work deals with two crucial acquisitions of the Ethnographic Museum and Gallery in Česká Lípa that come from collectors of art objects and books whose lives were closely connected with the Česká Lípa region. The first acquisition is a donation by a significant Česká Lípa entrepreneur and private collector of the second half of the 19th century, Heinrich Wedrich, who bequeathed the Česká Lípa museum his rich natural science and art collections as well as books, most of which are now exhibited in the museum. – The second acquisition, which came to the museum in 2001, is an extensive book collection and Sorbian correspondence of the Prague musician and collector Bohumil Malotín, for whom the Česká Lípa region became a second home. Books, which Malotín provided with imaginative personal ex libris based on family genealogy, were, besides music, a great love of his. The book collection, assembled for almost fifty years, comprises i.a. sheet music, medical books, textbooks, writings on economy, journals and broadside ballads. Exquisite items are in particular a valuable collection of the Bibles and a noteworthy collection of Sorbian printed books (Malotín had a close relation with the Sorbs, among whom he found many of his friends). The importance of both acquisitions for the Museum's collections is vital. Wedrich's collection forms the basis of the collection of exotic fauna; Bohumil Malotín's bequest enriched the local library with the most precious, in many cases unique, books.

Keywords: museum collections – Česká Lípa – collecting – early printed books – bequest – textile industry – art – Heinrich Wedrich (1835–1904) – acquisitions – Bible – ex libris – exhibition – sheet music – Sorbian literature – Lusatia – Sorbs – Bohumil Malotín (1927–2000)

Vedle bohatých sbírek přírodovědných, numismatických, uměleckých a obrazových získalo město Česká Lípa v roce 1904 odkazem knižní sbírku českolipského soukromého sběratele **Heinricha Wedricha** (26. 9. 1835–7. 11. 1904).

H. Wedrich pocházel z významné českolipské rodiny, která podnikala v textilním průmyslu. Jednu z mnoha barvíren a kartounek v České Lípě vybudovali ve 20. letech 19. století právě předkové Heinricha Wedricha. V jejich továrně na potiskování textilu pracovalo až 150 tiskařů, 40 učňů a 30 nádeníků. Největšího rozkvětu dosáhla kartounka v roce 1845. Mladý Heinrich se ujal rodinného podniku v době, kdy přestával být o potiskované látky takový zájem. K dalšímu rozvoji firmy již nedošlo. Wedrich měl dostatek kapitálu a mohl se věnovat svým sběratelským zálibám. Podařilo se mu vytvořit jedinečnou sbírku preparátů exotické zvěře, která se později stala základem sbírky exotické zvěře Vlastivědného muzea a galerie v České Lípě (dále VMG). Předmětem jeho zájmu bylo sbírání mincí, obrazů, hodinek, tabatěrek, porcelánu, cínu a také knih. Pro nashromážděné předměty a knihy zakoupil v České Lípě objekt hostince, který nechal pro veřejnost přestavět na Knihovnu a muzeum Heinricha Wedricha. K otevření však

došlo až po jeho smrti. Z poslední vůle bohatého podnikatele obdrželo město Česká Lípa dům i cenné sbírky. V roce 1933 byla Wedrichova knihovna sloučena s městskou knihovnou. Po druhé světové válce byly sbírky předány muzejnímu spolku, koncem 50. let byla budova uzavřena a v 80. letech došlo k jejímu zboření.²

Wedrichova knižní sbírka se dochovala pouze částečně. Obsahuje beletristické romány z 19. stol., cestopisy a naučnou literaturu a dokládá Wedrichův zájem o poznání vzdálených zemí, historii, filozofii, přírodovědu a umění. V jednom z dochovaných textilních vzorníků se nachází vzor, který vytvořil neznámý návrhář Wedrichovi k posouzení. Díky tomu můžeme předpokládat, že byl tento vzorník používán v jeho továrně.

Jedním z nejstarších dochovaných svazků Wedrichovy knižní sbírky je kniha o křesťanských ctnostech *Les Morales chrétiennes* od pařížského kapucína Iva de Paris (1588–1678), která byla na popud hraběte Františka Antonína Šporka (1662–1738) přeložena do němčiny. Pod názvem *Die Tugend-Schule der Christen Worinnen ein jeder Mensch auffërbaulich unterwiesen wird/ wie er pflichtmäßig sein Leben anstellen solle* (č. 16 Backova seznamu)³ byla v roce

¹ Věnováno Míriam Malotínové, Anežce Baďurové a Vladimíru Jarému.

² SMEJKAL, Ladislav – SYKÁČKOVÁ, Olga. Karel Löwe a Heinrich Wedrich – rekonstrukce dvou umělecko-historických sbírek Okresního vlastivědného muzea v České Lípě. In *Bezděz. Vlastivědný sborník Českolipska*. Česká Lípa: Vlastivědný spolek Českolipska, SOA Česká Lípa, OVM Česká Lípa, 1999.

³ Soupis šporkian vypracoval Ernst Back. Vznikl jako příloha dopisu, ve kterém svoji sbírku šporkian nabízel Vlastivědnému muzeu v obci Kuks v roce 1939. VÍTOVÁ, K. *Historie Šporkovy knihovny v Kuku*. Pardubice: Filozofická fakulta, 2010.

1715 díky Šporkově podpoře vytištěna u Wolfganga Wickharda v pražské Arcibiskupské tiskárně.⁴ Dílo doprovází celostránkové frontispice s podobiznou Františka Antonína Šporka od malíře Jana Hiebela (1681–1755) a rytce Antonína Birkharta (1677–1748). Světlou koženou vazbu zdobí slepotiskový šporkovský erb. Dle provenienčních zápisů byl Heinrich Wedrich čtvrtým majitelem knihy.⁵ Wedrich sbíral rozmanité kuriózní předměty i knihy, které bychom dnes nazvali bibliofilskými tisky. Vzácně dochovanou raritou je třídílný komiks v pseudoegyptském stylu od düseldorfského malíře, ilustrátora, grafika a karikaturisty Karla Maria Seyppela (1847–1913).⁶ H. Wedrich vlastnil druhý díl s názvem *Er Sie Es* vydaný v roce 1883 v nakladatelství Felixe Bagela.⁷ Toto malé a zřejmě ne příliš známé nakladatelství bylo pobočkou renomovaného nakladatelství Augusta Bagela. Autor v tomto „starověkém“ díle přizpůsobil text, kresby a vnější formu obsahu díla. Jeho třídílné, sati-

ricky podané dějiny starověkého Egypta v obrazech jsou označovány za předchůdce moderního komiksu. C. M. Seyppel se zde ukrývá za postavu dvorního malíře a básníka na dvoře krále Rampsinita ze druhého tisíciletí před narozením Krista.

První díl trilogie *Schlau, schläuer, am schläusten* byl vydán v roce 1882, do francouzštiny přeložen roku 1886 s názvem *Roi, Reine, Prince*, druhý díl *Er, sie, es* a třetí díl *Die Plagen* byly vydány v roce 1884. Ve své době se komiks stal bestsellerem, vyšel v pěti vydáních. Druhá kniha byla přeložena i do angličtiny (*He, She, It*) a s úspěchem se prodávala i v Americe.

V jiné knize, dochované v němčině v pozůstalosti H. Wedricha, je popsán příběh z egyptské historie, který se v dlouhých dějinách starověké říše, samozřejmě s jinými hlavními „hrdiny“, jistě mnohokrát odehrál. Veršovaný příběh pojednává o bojích o dědictví, které následovaly po smrti faraóna, když o trůn soupeřila faraónova dcera se svým manžee-

Titulní strana druhé knihy s názvem *Er Sie Es. 2te aegyptische Humoreske. Nach der Natur abgemalt und niedergeschrieben 1302 Jahre vor Christi Geburt von C. M. Seyppel Hofmaler und Poet der seligen Majestät König Rhampsinit in Memphis, Pyramidenstrasse No 36, 1te Etage. Meldung beim Portier.* [On, ona, ono. 2. egyptská humoreska. Podle skutečnosti namalovaná a sepsaná 1302 let před narozením Krista od C. M. Seyppela, dvorního malíře a básníka zesnulého Veličenstva krále Rampsinita v Memfidě, ulice Pyramid č. 36, 1. patro. Hlásit se u vrátného.] Düsseldorf 1883.

⁴ BCBT 05085.

⁵ Na titulní straně je umístěn přeškrtnutý přípis „Ex Libris Herr Fridr. Georg' Zoll p.t. Parochi Algersdorff [Valkeřice u Děčína]. Anno 1715“. Pod ním jinou rukou: „Ex Libris Joannis Wenceslai Fernandi Götz, Curati Höfflicensis [Jedlka]. A. 1721. die 27. Januarij“. Na přední straně frontispice se nachází přípis „Dieses Buch gehört dem Joseph Schrätter aus Strzischowitz Nmro. . 1809 den 21 ten Februario. Wenceslau Schrötter Studiosus Syntaxeos Scribsit“. Ve spodní části listu umístěno oválné razítko modré barvy „Heinrich Wedrich'sche Bibliothek“. Dále perem uvedena signatura A7.

⁶ Digitální kopie celé trilogie podle exemplářů v Universitäts- und Landesbibliothekv Düsseldorfu jsou dostupné z: <http://de.wikipedia.org/wiki/Carl_Maria_Seyppel>.

⁷ Kromě VGM v České Lípě je v České republice dochována tato druhá kniha komiksu ještě exemplářem ve Strahovské knihovně Královské kanonie premonstrátů v Praze.

lem. Čtenář měl mít pocit, že má před sebou tisícileté dílo. Autor, uvedený jen iniciálami „CMS“, si tedy pohrál i s místem vydání knihy: nakladatelství Felix Bagel charakterizoval jako „*obchod s vykopávkami v Düsseldorfu*“, knihy tedy nebyly vydány, ale „vykopány“. Starobylost měla evokovat i knihařská úprava, která je uměleckým dílem: desky jsou potaženy jutou, přední deska je zdobena faraonovou pečetí, kniha je tištěná na zažloutlém „mumiovém“ papíru se zdánlivě nahlodanými listy. Jména hrdinů jsou odvozena jmen skutečných osob z egyptské historie – Rampsinit, král egyptský, Ruppispos, manžel Rasy, syn architekta říše a dcery královny.

V rámci panelové výstavy *Egypt v literatuře před polovinou 19. století*, připravené Knihovnou Akademie věd ČR,⁸ byl českolipský exemplář návštěvníkům představen reprodukcemi ve výstavních prostorách Akademie věd ČR v době od 4. 11. 2013 do 31. 3. 2014. Prof. Miroslav Bárta komiks uvedl touto charakteristikou: „*Tato publikace ukazuje na stav egyptologie a kulturní evropské představy o starém Egyptě v době před objevením Tutanchamonovy hrobky v roce 1922. O to víc je toto dílo cenné. Setkáváme se v něm s několika civilizačními prototypy charakteristickými pro tehdejší “západní” svět. Faraon – bůh a všemi uctíváný vládce, jeho nepovedený zeť a nástupce na trůnu – despota a svrchovaný vládce nad životy ostatních obyvatel země, záměrně zneužívající svou moc a postavení*“.

Jednou z posledních kupovaných knih Heinricha Wedricha je rozsáhlý aukční katalog Karla Thewalta z Kolína nad Rýnem, vydaný v roce 1903.⁹ Muzeum pro užité umění

Vlepené štítky v knihách H. Wedricha

Ponaučení: Knihami mohou být rozšiřovány nakažlivé nemoci, zvláště TBC. Neolizuj proto při listování prsty. Odvracej se při kýchání a kašli od knihy. Nepůjčuj knihu nemocným. Umyj si po použití knihy ruce mýdlem.

v Kolíně má ve svých sbírkách zastoupeny dary a odkazy štedrých dárců, mezi nimiž je i bývalý starosta Karl Thewalt (1833–1902). Současník H. Wedricha shromáždil ve své sbírce cenné předměty ze zlata, stříbra, porcelánu, kameniny, cínu, hodiny, obrazy, nábytek, medaile, mince i knihy. Dva roky po jeho smrti stejným způsobem rozhodl o budoucnosti své bohaté sbírky i Heinrich Wedrich.

Knihy Wedricha jsou označeny oválným razítkem

Budova bývalého Wedrichova muzea a knihovny

Téměř o sto let později získalo VMG v České Lípě odkazem hudebníka, sběratele a vzácného člověka **Bohumila Malotína** (11. 5. 1927–15. 9. 2000) velice cennou sbírku starých tisků. Bohumil Malotín byl osobností renesanční a ojedinělou, výčet jeho aktivit byl tak velký, že by dokázal naplnit několik životů. Roku 1955 se stal členem orchestru Smetanova divadla, kde v roce 1963 převzal funkci koncertního mistra v sekci violoncell. Smetanovu divadlu byl věrný až do svého odchodu do důchodu v roce 1991. Spolu se svou manželkou Miriam měli společnou zálibu – lásku ke knihám, která u něj přerostla v obrovský sběratelský zájem o staré tisky.

Malotín se celý život aktivně zajímal o osudy Lužických Srbů. Už za brněnských studií navázal kontakt se Společností přátel Lužice a navštěvoval kurzy lužické srbštiny. Po přesídlení do Prahy se stal aktivním členem Společnosti přátel Lužice při Společnosti Národního muzea. Zájem Bohuslava Malotína o studium a poznání cizích jazyků byl velký. Vzpomínky na osudy bydžovských Židů za okupace ho přivedly ke studiu hebrejštiny. Zájem o jazyk, jeho srozumitelnost a hudebnost a také vzpomínky na dětství a mlá-

⁸ O výstavě viz BÁRTOVÁ, Lenka. Týden vědy a techniky v KNAV. *Knihy a dějiny* 20, 2013, s. 122-123; BAĎUROVÁ, Anežka. Egypt v literatuře před polovinou 19. století. *Informace* [online]. 2013, č. 4 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <<http://www.lib.cas.cz/casopis-informace/egypt-v-literature-pred-polovinou-19-stoleti/>>.

⁹ THEWALT, Karl. *Katalog der reichhaltigen, nachgelassenen Kunst-Sammlung des Herrn Karl Thewalt in Köln. Kunsttöpferei, Krüge, Glas, Elfenbein, Buchs, Kehlheimer Stein, Marmor, Alabaster, Gold und Silber, Niello und Email*. Köln: [M. Lempertz], 1903.

dí ho přiměly k sepsání knihy *Pojednání o nářečí na Novobydžovsku*, kterou vydal vlastním nákladem.

Do všech svých knih vlepoval Bohumil Malotín svoje nápadité exlibris se symbolem rytíře ve zbroji. Jeho autorem byl ilustrátor, grafik a malíř Karel Liška (1914–1987). V 80. letech pátral Malotín po vzniku svého příjmení. V článku ve *Zpravodaji klubu historiografie*¹⁰ je vyobrazena pečeť z roku 1377 s polopostavou sokolníka a se jménem Mikuláše z Malotína – posledního známého jihočeského vladyky. Malotín zde zmiňuje u dalších vladyků z rodu Malotín atribut postavy ozbrojence s taseným mečem. Rytíř ve zbroji, doložený písemnými prameny, byl tedy inspirací pro novodobé Malotínovo exlibris, jak ho zobrazil Karel Liška. V jižních Čechách bylo rozšířeno erbovní znamení poloviny rytíře s napřaženým mečem. Rytíř ve zbroji ztělesňoval čest, ochranu slabých a utiskovaných a věrnou službu králi.¹¹ Mikuláš z Malotína je zobrazen i na pečetí z roku 1377 v publikaci *Atlasy erbů a pečeti české a moravské středověké šlechty*.¹²

Ex libris Bohumila Malotína

Pečeť s polopostavou sokolníka a se jménem Mikuláše z Malotína

Bohumil Malotín spolupracoval s českolipským muzeem a připravil zde v dubnu v roce 1992 pozoruhodnou výstavu o lužickosrbském poštovníctví. V dubnu roku 2007 se uskutečnila výstava *Moje Lužice* u příležitosti nedožitých osmdesátých narozenin Bohumila Malotína. Výstava ukázala na úzký vztah B. Malotína k Lužici a představila ukáz-

ky z jeho lužickosrbské knihovny, kterou, stejně jako sbírku starých českých tisků, odkázal českolipskému muzeu. Podkladem pro další bádání o Lužici je rovněž lužickosrbská korespondence B. Malotína, uložená ve VMG v České Lípě.

Mikuláš z Malotína na pečetí z roku 1377

Bohumil Malotín – hudebník a sběratel

Miriám Malotínová říká o svém manželovi, že byl velký sportovec a nebyl pro něho problém oběhnout Prahu mezi dopolední zkouškou v divadle a večerním představením od Vinohrad po Hradčany a zjistit, jestli se někde neobjevil tisk, který mu ještě chybí. Nezanedbával ani mimopražské antikvariáty a kdykoli přijel do většího města, ať už služebně nebo turisticky, byl místní antikvariát první paměťhodností, kterou vyhledal, doplňuje M. Malotínová.

Výsledkem dlouholeté aktivity je pak sbírka dvou tisíc vzácných svazků, o které vzorně pečoval – poškozené knihy dával odborně restaurovat. Byl skromný a šetrný a bylo mu líto neujmout se jakéhokoli torza, které by se mohlo později příhodně použít při restaurování a doplňování neúplných exemplářů. V problematice starých tisků mu na za-

¹⁰ MALOTÍN, Bohumil. O místním a rodovém jménu Malotín. *Heraldika a genealogie. Zpravodaj klubu historiografie*, 1985, roč. 18, č. 2, s. 185.

¹¹ MYSLIVÉČEK, Milan. *Velký erbovník. Encyklopedie rodů a erbů v zemích Koruny české*. Plzeň: Fraus, 2005–2006.

¹² SEDLÁČEK, August. *Atlasy erbů a pečeti české a moravské středověké šlechty*. 5. svazek. Praha: Academia, 2003.

čátku pomáhal doc. František Horák, v té době ředitel tehdejší Základní knihovny ČSAV a vedoucí redaktor *Knihopisu*. Přátelské vztahy udržoval s dr. Emmou Urbánkovou a dr. Bedříškou Wižďálkovou z oddělení rukopisů a starých tisků dnešní Národní knihovny ČR.

Sám je autorem příspěvku ke *Knihopisu* s názvem *Nečeské tisky v postkoniášovském indexu*.¹³ Do sborníku *Miscellanea* přispěl článkem *Snahy Františka Cyrila Kampelika o obrodu češtiny a jeho vztah k Lužici*¹⁴ a *Použití a obměny českého státního znaku ve starých českých tiscích*.¹⁵ Dr. Míriam Malotínová obohatila sbírku starých tisků několikrát – jako dárek od ní dostal Severinovu *Bibli* ve 2. vydání z roku 1537¹⁶ a *Nový zákon* z roku 1713. Bohumil Malotín pečlivě vedl zápisy, kdy a za jakou cenu tisk koupil, a někdy také, kde ho koupil. Díky tomu můžeme sledovat vývoj jeho sbírky. První knihou, kterou Malotínovi zakoupili v roce 1954 byla *Kralická bible* z roku 1613.

Sbírka knih je bohatá a obsažná, její skladba odpovídá celé šíři zájmů jejího sběratele – nalezneme zde cenná vydání Bibli, knihy lékařské, knihy o hospodářství, právu, písni, kramářské písni, učebnice, časopisy, lužickosrbské tisky a hudebniny.

V listopadu 1971 představil B. Malotín staré tisky v pořadu Miroslava Horníčka „Takový tichý svět“. Dnes se díky digitalizaci černobílého filmu můžeme podívat do tváře Bohumila Malotína a sledovat jeho zanícení při vyprávění o vzácných knihách. Film se natáčel v antikvariátu u Karlova mostu v Praze.¹⁷

Dle pečlivých zápisků B. Malotína čítala v roce 1971 jeho sbírka starých tisků 380 svazků. V průběhu let se mu podařilo získat Pražskou, Benátskou (1506)¹⁸ a Kutnohorskou bibli (1489).¹⁹ Ve sbírce nalezneme obě vydání *Herbáře Pietra Andrea Mattioliho* (1562, 1596),²⁰ kancionál

Jakuba Kunvaldského (1576),²¹ *Kroniku novou o národu tureckém* Johanna Leunclavia (1594).²² Ve sbírce lužickosrbské nalezneme vzácné bible, vydané v Budyšině, Chotěbuzi, knihy A. Frankeho z roku 1826,²³ Martina Grünwalda z roku 1780,²⁴ opis lužickosrbské gramatiky sestavené Janem Jurijem Prokopiem Hanschkem (v lužické srbštině Hančka, 1731–1789).²⁵ Cenným přírůstkem jsou i *Tydzenske Nowiny* z roku 1842, hornolužické dějiny od Christiana Gottlieba Käufera z roku 1804 či historie církve vydaná Davidem Richterem v Budyšině v roce 1767.²⁶ Dílo Martina Luthera je zastoupeno vydáním spisu *Enchiridion* z roku 1753. V nejbohatších letech rozmnožování sbírky přibývalo ročně 30–45 titulů, těsně před vypuknutím choroby začátkem roku 2000 získal B. Malotín ještě dva tituly, které mu udělaly radost. Byl to Kleychův *Kancionál* z roku 1722²⁷ a *Nový Zákon* z roku 1782.²⁸ Dvě lužickosrbské knihy z pozůstatosti B. Malotína byly digitalizovány v roce 2012 s podporou grantu Veřejné informační služby knihoven, poskytnutou Ministerstvem kultury České republiky. Jedná se o rukopis: *GRAMMATICA Lingvae Sorabicae In Superiori Lusatia usualis compilata...* Neo-Cellae, 1770. Opis této gramatiky a stručného slovníku objevil B. Malotín v jednom z pražských antikvariátů. Mohla by to být Hančkova učebnice lužickosrbské gramatiky českého badatele, nebo některého z členů cisterciánského řádu, kteří působili v Lužici. Tento řád měl nedostatek vlastních členů a vypomáhal si studenty ze zahraničí, hlavně z Čech.²⁹

Další digitalizovanou knihou je první tištěná gramatika hornolužické srbštiny od Jakuba Xavera Ticina z roku 1679.³⁰

V roce 2002 zpracoval celý fond starých tisků Vladimír Jarý, který ve svých podrobných popisech identifikoval v tomto souboru knih šedesát unikátních tisků. Marcel Černý popsal ve stejném roce část lužickosrbskou.³¹

¹³ MALOTÍN, Bohumil. Nečeské tisky v postkoniášovském indexu. *Příspěvky ke Knihopisu: přátelé a spolupracovníci k významnému životnímu jubileu Dr. Bedříšce Wižďálkové*. Praha: Národní knihovna ČR, 1996.

¹⁴ MALOTÍN, Bohumil. *Snahy Františka Cyrila Kampelika o obrodu češtiny a jeho vztah k Lužici*. *Miscellanea, oddělení rukopisů a starých tisků*. Praha: Státní knihovna ČSR, 1988.

¹⁵ MALOTÍN, Bohumil. *Použití a obměny českého státního znaku ve starých českých tiscích*. *Miscellanea, oddělení rukopisů a starých tisků*. Praha: Národní knihovna ČR, 1994.

¹⁶ *Knihopis* č. 1099.

¹⁷ Na digitalizované verzi uložené v českolipském muzeu (bohužel beze zvuku) je název pořadu napsán na začátku filmu a další stručné informace rukou B. Malotína na obalu.

¹⁸ *Knihopis* č. 1097.

¹⁹ E. URBÁNKOVÁ, *Soupis prvotisků českého původu*. Praha: Státní knihovna ČSR, 1986 č. X.

²⁰ *Knihopis* č. 5416 (1562), č. 5417 (1596).

²¹ *Knihopis* č. 4619.

²² *Knihopis* č. 4823.

²³ FRANKE, August Herrmann. *Prjedowanja na nedzjelje a βwjate dny*. Ljecz: Pilz, 1826.

²⁴ GRÜNWARD, Martin – SCHOWTA, Matthias. *Prjene Buchstaby*. Lubij.: J. F. Bernhard, 1780.

²⁵ *Grammatica Lingvae Sorabicae In Superiori Lusatia usualis compilata a R[everendo] P[at]re Procopio Hantschke [písmeno t vymazáno], natione Lusata Radiborensi [= Radwor, Horní Lužice], Sac[ro-sanctae] Ord[inis] Cist[er]ciensis Neo-Cellae [= Nowa Cala, Horní Lužice] professo, tunc Capellano Mariastellae [= Marijina Hwězda, = Marienstern, Pančicy-Kukow = Panschwitz-Kuckau, Horní Lužice, Německo] 1770. Originál rukopisu z roku 1768 je uložen v kapitulním archivu v Budyšině. Další rukopis z roku neúplný rukopis z roku 1768 (*Grammatica Linguae Serbicae Superioris Lusattiae combinata a R. P. Procopio Hantzke*) se nachází v archivu kláštera Marienstern v Panschwitz-Kuckau. Zde se nachází také přepracovaná nedatovaná verze Hantschkovy gramatiky bez titulního listu s uvedením roku 1780, kdy byla kniha sepsána. Datace svědčí o tom, že se Hantschke vrátil ke gramatice i v pozdějším věku. Jeden z reformátorů hornolužického pravopisu působil jako duchovní v klášteře Marijina Hwězda, kde roku 1789 zemřel. Gramatika a slovník (1782) zůstaly pouze v rukopise. Jeho jedinou tištěnou publikací jsou Pačerske knihy z roku 1756.*

²⁶ Kurzer Entwurf einer Oberlausitz-wendischen Kirchenhistorie, abgefaßt von einigen evangel. Predigern. Budibzin, zu finden David Richters Buchhandlung. 1767.

²⁷ *Knihopis* č. 3973.

²⁸ *Knihopis* č. 17.131.

²⁹ MALOTÍN, B. Dosud neznámý opis Hančkovy rukopisné gramatiky. *Česko-lužický věstník*. Praha: Jiří Hejnic, 1997.

³⁰ TICINUS, Jacobus Xaverius. *PRINCIPIA LINGVAE WENDICAE, Quam ALIQUI WANDALICAM VOCANT*. Pragae: in Caesareo Societatis IESV Collegio, 1679.

³¹ Soupisy jsou uloženy v českolipském muzeu.

Ke konci své profesionální aktivity uvažoval Bohumil Malotín o získání mimopražského sídla. Na rozdíl od běžných „chalupářů“ nebo chatařů se však jeho zájem upnul na získání opuštěného historického objektu. Na sklonku 80. let zakoupili manželé Malotínovi sešlou tvrz ve Volfarticích nedaleko České Lípy a usilovnou prací ji dovedli do takového stavu, že se jim v roce 1991 stala druhým domovem. Tou dobou také B. Malotín končil své angažmá v divadle – takže by se vtírala fráze o „odchodu na zasloužený odpočinek“. Ale tak tomu nebylo. Bohumil Malotín dokonale vplynul do nového prostředí a brzy se stal výraznou osobností zdejšího kulturního života. Ujal se výuky mladých violoncellistů na českolipské hudební škole, inicioval vznik ko-

morních souborů i malého orchestru, složeného z učitelů i žáků oné školy, z jeho podnětu se konaly pravidelné koncerty v České Lípě i Volfarticích. Když cítil, že jeho síly ubývá, začal se starat o budoucnost své sbírky. V jeho úvahách hrálo velkou roli přání, aby zůstala v celistvosti, aby se nerozplynula v anonymitě velkých knihoven, případně nebyla po exemplářích rozprodávána.

Bohumil Malotín zemřel v Praze dne 15. září 2000, pohřben je v milovaných Volfarticích.

Knihovní fond českolipského muzea získal jeho odkazem nejcennější přírůstky, sbírka zůstala zachovaná vcelku. Miriam Malotínová splnila přání svého manžela a za to i jí patří slova díky.

Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě

Exlibris B. Malotina z roku 1987 od Aloise Kračmara (1943) z Benešova nad Ploučnicí

Knihy B. Malotina jsou často součástí různých výstav